

พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญา
ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม
Tourists Behavior and Needs of Wellness Tourism by Herbs and Local Wisdom
in Maha Sarakham Province

นริศรา คำสิงห์¹

E-mail: narisara.mu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม และ 2) เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการดำเนินวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เดินทางเป็นกลุ่มด้วยรถส่วนบุคคล แบบไปเช้า-เย็นกลับ และมีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 1,000 บาท ส่วนใหญ่เคยเดินทางมากกว่า 3 ครั้ง และแหล่งข้อมูลข่าวสารหลักในการท่องเที่ยวคือเพื่อน ในด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และผลการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะในงานวิจัยคือ หน่วยงานภาครัฐและชุมชนท่องเที่ยว สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พฤติกรรม ความต้องการ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สมุนไพร ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the tourist behavior in Maha Sarakham Province and 2) to study the tourist needs of wellness tourism by herbs and local wisdom in Maha Sarakham Province. This study adopts the method of quantitative research and the population of the study was 400 tourists in Maha Sarakham. The results showed that most tourists are aiming for leisure travel, travel in groups by private vehicles in one day trip and expenditures were not more than 1,000 baht. Most of them have traveled more than 3 times and the main source of information for tourism was friends. In terms of the needs of wellness tourism with herbs and local wisdom in Maha Sarakham Province was moderate level ($\bar{X} = 3.36$). The results of comparing the needs of wellness tourism with herbs and local wisdom in Maha Sarakham Province when classified by sex, age, occupation, and income, there was no difference. The suggestions in the research are government agencies and tourism communities can be applied the results to the development planning of sustainable wellness tourism by herbs and local wisdom.

Keywords: Tourist Behavior, Tourist Needs, Wellness Tourists, Herbs, Local Wisdom

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ดังนั้น การศึกษาด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกละเลยไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์ทางเลือกและสมุนไพร ได้มีบทบาทสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว ในประเด็นท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย โดยผลงาน “ศาสตร์” และความชำนาญของการดูแลรักษาด้วยภูมิปัญญาไทยกับ “ศิลป์” และความละเอียดอ่อนในการให้บริการแบบไทยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล พร้อมทั้งการสร้างความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพประกอบที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อมโยงกับ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ของไทยให้เป็นที่รับรู้ในระดับโลก รวมทั้งส่งเสริมการจัดการนำเที่ยวเชิงสุขภาพครบวงจรที่เชื่อมโยงกับการแพทย์แผนปัจจุบัน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) ที่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical & Wellness) และเน้นการนำเสนอภาพลักษณ์และศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพประกอบที่ส่งเสริมความมีชีวิตที่ยืนยาวอย่างมีสุขภาพดีมีความสุข และมีความสุขสมดุลในชีวิต

จังหวัดมหาสารคาม เป็น 1 ในพื้นที่ (Mapping) เพิ่ม 9 จังหวัด ที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เป็นเมืองสมุนไพร ตามแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 เพื่อให้แปลงพระราชรัฐเป็นศูนย์ศึกษาเรียนรู้ด้านสมุนไพรและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด และเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพให้กับประชาชน อีกทั้งยังมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้เป็นอย่างดี แต่ทว่าการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์ ตลอดจนสังเคราะห์แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับท้องถิ่น รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (วุฒิชชาติ สุนทรสมัย, 2559) อีกทั้งที่ผ่านมา ยังไม่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดมหาสารคามมาก่อน ซึ่งการศึกษาส่วนนี้จะเป็นชุดข้อมูลเบื้องต้นที่นำไปสู่การวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษา “พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งจะช่วยให้ทราบพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ และนำไปสู่การผลักดันรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเน้น ภูมิปัญญาและสมุนไพร ส่งเสริมความภาคภูมิใจและหยิบยกเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าและคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับท้องถิ่นจนไปถึงการตอบโจทยยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดและระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตจังหวัดมหาสารคาม ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2563

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในเขตจังหวัดมหาสารคาม ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2563 ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นจึงคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง จำนวนผู้ร่วมเดินทาง พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง บุคคลที่มีส่วนในการตัดสินใจ ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว จำนวนครั้งในการท่องเที่ยว และแหล่งข้อมูลข่าวสาร

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยประกอบไปด้วยความต้องการด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เช่น ความสวยงาม ความน่าสนใจ กิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น 2) ด้านราคา (Price) เช่น ราคาของผลิตภัณฑ์ที่ขาย อัตราค่าบริการ เป็นต้น 3) ด้านสถานที่ (Place) เช่น การเข้าถึง การให้ข้อมูล ช่องทางการจอง เป็นต้น 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น 5) ด้านบุคลากร (People) เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะของผู้ให้บริการ เป็นต้น 6) ด้านกระบวนการให้บริการ (Processes) เช่น การอำนวยความสะดวก การจัดระบบคิว เป็นต้น และ 7) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) เช่น สภาพแวดล้อม ความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

โดยแบบสอบถามได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นเมืองต้นแบบสมุนไพร จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้เท่ากับ 0.82 ซึ่งถือว่าค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดยอมรับได้ (Hair Black, W. C., Bain, B. J., Anderson, R. E., and Tatham, R. L., 2006)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.2 ทำความเข้าใจกับผู้ช่วยนักวิจัยเกี่ยวกับวิธีการแจกแบบสอบถาม การตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2563

4.3 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับแล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบซึ่งได้แบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินงานวิจัย โดยกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1 คะแนน

จากนั้นดำเนินการหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent Sample (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างตัวแปร 3 กลุ่ม ขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.50 และมีอายุน้อยกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.75 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน - นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.80 และมีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.50

2. ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว		
เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	256	64.00
เพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง	18	4.50
เพื่อการศึกษาหาความรู้	90	22.50
เรียนรู้วัฒนธรรมและศาสนา	4	1.00
เพื่อความบันเทิง เช่น ชมการแสดง ชมกีฬา	32	8.00
รวม	400	100.00
2. จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง		
เดินทางคนเดียว	93	23.25
2-3 คน	182	45.50
4-5 คน	100	25.00
6 คนขึ้นไป	25	6.25
รวม	400	100.00
3. พาหนะที่ใช้เดินทาง		
รถส่วนบุคคล	299	74.75
รถเช่า	4	1.00
ขนส่งมวลชนสาธารณะ	97	24.25
รวม	400	100.00
4. บุคคลที่มีส่วนในการตัดสินใจ		
ตัวท่านเอง	240	60.00
สมาชิกในครอบครัว	63	15.75
คูรัก	45	11.25
เพื่อน	52	13.00
รวม	400	100.00
5. ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้		
ไปเช้า-เย็นกลับ	209	52.25
2 วัน 1 คืน	85	21.25
3 วัน 2 คืน	88	22.00
มากกว่า 3 วัน	18	4.50
รวม	400	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
6. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อ 1 คน)		
ไม่เกิน 1,000 บาท	299	74.75
1,001-1,500 บาท	60	15.00
1,501-2,000 บาท	35	8.75
2,001 ขึ้นไป	6	1.50
รวม	400	100.00
7. จำนวนครั้งที่ท่านเคยมาท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม (ไม่รวมครั้งนี้)		
ไม่เคยมา	24	6.00
เคยมา 1 ครั้ง	82	20.50
เคยมา 2 ครั้ง	124	31.00
เคยมา 3 ครั้งขึ้นไป	170	42.50
รวม	400	100.00
8. แหล่งข้อมูลข่าวสาร		
อินเทอร์เน็ต	128	32.00
บริษัทนำเที่ยว	5	1.25
ครอบครัว/ญาติ	63	15.75
เพื่อน	204	51.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามนั้น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 64.00 จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง จำนวน 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 พาหนะที่ใช้เดินทางคือรถส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 74.75 บุคคลที่มีส่วนในการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้คือตนเอง คิดเป็นร้อยละ 60.00 ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางแบบไปเช้า-เย็นกลับ คิดเป็นร้อยละ 52.25 ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (เฉลี่ยต่อ 1 คน) ไม่เกิน 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.75 และจำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม (ไม่รวมครั้งนี้) คือเคยมา 3 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.50 ส่วนแหล่งข้อมูลข่าวสารหลักในการท่องเที่ยวคือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 51.00

3. ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

ความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	3.58	0.56	มาก
2. ด้านราคา (Price)	3.21	0.62	ปานกลาง
3. ด้านสถานที่ / ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	3.05	0.62	ปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.62	0.57	มาก
5. ด้านบุคลากร (People)	2.90	0.64	ปานกลาง
6. ด้านกระบวนการให้บริการ (Processes)	3.44	0.49	ปานกลาง
7. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	3.73	0.55	มาก
รวม	3.36	0.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ($\bar{X} = 3.73$) ความต้องการด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ($\bar{X} = 3.62$) และความต้องการด้านผลิตภัณฑ์

(Product) ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความต้องการในระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ ความต้องการด้านกระบวนการให้บริการ (Processes) ($\bar{X} = 3.44$) ความต้องการด้านราคา (Price) ($\bar{X} = 3.21$) ความต้องการด้านสถานที่ / ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ($\bar{X} = 3.05$) และความต้องการด้านบุคลากร (People) ($\bar{X} = 2.90$)

4. ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว	เพศ	จำนวน	t-test for Equality of Means			
			\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
	ชาย	182	3.36	0.50	0.011	0.991
	หญิง	218	3.36	0.49		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ

ความแปรปรวน	df	ss	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	4	2.107	0.527	2.217	0.067
ภายในกลุ่ม	395	93.867	0.238		
รวม	399	95.974			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ

ความแปรปรวน	df	ss	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5	2.544	0.509	2.146	0.059
ภายในกลุ่ม	394	93.429	0.237		
รวม	399	95.974			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามรายได้

ความแปรปรวน	df	ss	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	0.782	0.391	1.631	0.197
ภายในกลุ่ม	397	95.191	0.240		
รวม	399	95.974			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกัน มีความต้องการต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐิวดรดา โพธิ์เงิน (2562) และวัชรินทร์ เกียรติพิริยะ และคณะ, (2561) ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมเดินทางเป็นกลุ่มด้วยรถส่วนบุคคลและตัดสินใจเดินทางด้วยตนเอง แบบไปเช้า-เย็น กลับ และมีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 1,000 บาท สอดคล้องกับ Huabcharoen Supattra & Thongorn Nantinee, (2017) รุ่งกานต์ แก้วเจริญ และคณะ (2562) ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางมากกว่า 3 ครั้ง ส่วนแหล่งข้อมูลข่าวสารหลักในการท่องเที่ยวคือจากเพื่อน จากข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวนิยมเดินทางร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน และมีการแบ่งปัน ข้อมูลระหว่างกลุ่มเพื่อน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเพื่อนมีส่วนสำคัญในการหาข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวนั่นเอง

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ความต้องการด้านการ ส่งเสริมการตลาด (Promotion) และความต้องการด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ตามลำดับ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับประเด็นเหล่านี้ เพราะเป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นและประเมินได้ง่าย จึงเป็นปัจจัยในการตัดสินใจ ดังนั้น ถ้าสิ่งเหล่านี้ดีดี และสวยงามจะสะท้อนให้เห็นถึงการบริการที่น่าจะมีคุณภาพประกอบที่ดีด้วย สอดคล้องกับ Krajangchom, S., Maneetrakulthong, A., & Srichai, P. (2019) สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์ (2563) และเพ็ญญา เพ็งประไพ (2559) และอาจกล่าวได้ว่าส่วนประกอบทุกตัวมีความเกี่ยวข้องกัน P แต่ละตัวมีความสำคัญเท่าเทียมกันแต่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารการตลาดแต่ละคนจะวางกลยุทธ์ โดยเน้นน้ำหนักที่ P ไต มากกว่ากัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของเป้าหมายทางการตลาดได้ (Kotler, 1997)

3. เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Matura Suansri (2016) เห็นได้ว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ไม่ได้มีความต้องการต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นแตกต่างกันแต่อย่างใด ดังนั้นในการพัฒนาจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาพร้อมกันไปในทุกด้าน ทุกองค์ประกอบ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเตรียมพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยเน้นการเดินทางเป็นกลุ่มด้วยรถส่วนบุคคล ตัดสินใจเดินทางด้วยตนเองในรูปแบบไปเช้า-เย็นกลับ และมีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 1,000 บาท ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางมากกว่า 3 ครั้ง ส่วนแหล่งข้อมูลข่าวสารหลักในการท่องเที่ยวคือจากเพื่อน

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$)

3. ผลการเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลของงานวิจัยไปปรับใช้กับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังเช่นผลการวิจัยด้านพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยเน้นการเดินทางเป็นกลุ่มด้วยรถส่วนบุคคล ตัดสินใจเดินทางด้วยตนเองในรูปแบบไปเช้า-เย็นกลับ มีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 1,000 บาท และเคยเดินทางมากกว่า 3 ครั้ง ซึ่งจากชุดข้อมูลนี้ทำให้สามารถออกแบบรายการนำเที่ยวเชิงสุขภาพประกอบที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้

2. สามารถนำผลการวิจัยไปสู่การแก้ไขปัญหา อุปสรรค และผลกระทบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน จากผลการวิจัยจะเห็นว่านักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม มีความต้องการที่ไม่แตกต่างกันคือ ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อม สะอาด ปลอดภัย สวยงาม อีกทั้งการทำตลาดที่ครอบคลุมหลากหลายช่องทาง ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาในส่วน Demand side ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆ ในส่วน Supply side เช่น ศักยภาพของพื้นที่ กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกด้าน

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการสร้างนักวิจัยร่วมในชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคามให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติวรดา โพธิ์เงิน. (2562). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวเมืองรอง กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เพ็ญญา เฟ็งประไพ. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อ ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมของเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. <<http://nscr.nesdb.go.th/>> (สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2563).
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (MEDICAL HUB) (พ.ศ.2559 - 2568) กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข กันยายน 2559.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมย์. (2559). โมเดลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจการบริการต่อคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวสแกนดิเนเวีย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(1) มกราคม - เมษายน 2563.
- วัชรินทร์ เกิดทรัพย์ และคณะ, (2561). พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มโอเชียเนียช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยว ในจังหวัดภูเก็ต. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 4(2) (มิถุนายน – กันยายน 2561).
- รุ่งกานต์ แก้วเจริญ และคณะ (2562) แรงจูงใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการร่วมงานฟูลมูนปาร์ตี้ เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 13(3) เดือนกันยายน-ธันวาคม 2562.
- สุจิตรา สุนทรทรัพย์ วิภาวดี ลีมีงส์สวัสดิ์ และรุจน์ เลหาภักดี. (2559). การสำรวจแหล่งบริการสุขภาพและแหล่งส่งเสริมสุขภาพของสังคมเมือง. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ, 17(3) (กันยายน-ธันวาคม) : 103-113.
- สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์ (2563) ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อส่วนประสมการตลาดพิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson University Press.
- Huabcharoen Supattra & Thongorn Nantinee, (2017). Behavior and Satisfaction of Tourists in Thailand: Case Study of Khlong Phadung Krung Kasem Floating Market Dusit Area, Bangkok Vol. 12 No. 2 (2017): *Journal of Thai Hospitality & Tourism* (July - December 2017)
- Kotler, Philip. (1997). *Marketing management: analysis, planning, implementation, and control*. 9th ed. New Jersey: A Simon & Schuster Company.

- Krajangchom, S., Maneetrakulthong, A., & Srichai, P. (2019). Guidelines for the Development of Tourism Activities for Foreign Senior Tourists in Lanna Civilization Zone. University of the Thai Chamber of Commerce **Journal Humanities and Social Sciences**, 39(3), 75-90.
- Matura Suansri (2016). The Development Guidance and Tourism Promotion Effect to Bangnamphung Floating Market, Samut Prakan Province's Uniqueness. Vol. 17 No. 31 (2016): **Journal of Cultural Approach** (January - June 2016)